

МЕСЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА НА МИГРАНТИТЕ, БЕГАЛЦИТЕ И БАРАТЕЛИТЕ НА АЗИЛ ВО СРБИЈА И МАКЕДОНИЈА

Целта на овој Извештај е да ја претстави моменталната состојба во врска со заштитата на човековите права и слободи на мигрантите, бегалците и барателите на азил кои поминуваат или престојуваат во Србија и Македонија. Податоците во овој Извештај се добиени од 24 граѓански организации од Србија и Македонија, во рамките на мрежата „Помош на рутата“.

Состојбата во Србија

Трендот на зголемен прилив на бегалци и мигранти продолжи во текот на периодот на овој извештај. Ова предизвика продолжување на периодот на чекање за издавање документи во полицијата, така што мигрантите чекаат за регистрација неколку дена без обезбедено сместување, за да бидат испратени во прифатен центар или центар за азиланти.

Бројот на мигранти во паркот во близина на Економскиот факултет во Белград варира од 20 до 60 луѓе. Најголем број од луѓето кои пристигнуваат се мажи-самци кои доаѓаат преку Македонија, малолетни и полнолетни, со потекло од Пакистан, Бангладеш, Индија и Иран. Семејствата кои живеат во паркот се најчесто со потекло од Иран и Ирак. Бројот на мигранти кои во Србија доаѓаат преку Бугарија е мал.

Бројот на мигранти во Миксалиште се движи од 45 до 70 на дневно ниво, вклучувајќи и лица кои патуваат сами и семејства. Повеќето поединци (најчесто од Пакистан, Авганистан, Иран, Алжир и Мароко) кои го посетуваат Миксалиште веќе живеат во Србија подолго време. Некои од нив престојуваат во прифатни центри во Белград и околната област, но постојат и такви кои доаѓаат од Шид со намера да добијат информации пред заминување. Исто така има семејства од Ирак (Курди, кои во моментот се најбројни), Сирија и Иран. Тие може да останат

„Водич за млади мигранти низ галаксијата на човекови права“ подготвен од ЦЗКД (член на HoTR мрежата)

и да ги користат услугите на Миксалиште до 19 часот попладне, додека само новите мигранти кои пристигнале (кои чекаат еден или повеќе денови за регистрација) имаат можност да останат преку ноќ.

Примената на новиот Закон за азил и привремена заштита започна на почетокот на јуни. Предвидените измени во новиот Закон се наменети да го подобрат постоечкиот систем за азил. Одредени членови во новиот закон овозможуваат подобрена положба на барателите на азил и гаранција за уживање на поголем број права, како и на лицата на кои им е обезбеден статус на азилант или

До крајот на јуни 2018 година регистрирани се 2 997 бегалци и мигранти во Србија (податоци добиени од УНХЦР на 24ти јуни 2018). Најголем дел од нив (90%) се сместени во 18 транзитно-прифатни центри и центри за баратели на азил, додека околу 300 престојуваат во Белград или областите близу границите со Хрватска и Унгарија.

УНХЦР има регистрирано зголемен број на пристигнувања: од почетокот на јуни повеќе од 1000 лица се регистрирани и пристигнале од Македонија (73%), од Бугарија (15%) и со авион (12%).

супсидијарна заштита. Дополнително, детално се уредени процедуралните права во постапката за барање азил, одредени институти и механизми за заштита на барателите на азил и бегалците. Службениците во Секторот за азил имаат рок од 15 дена од моментот на регистрација и искажување намера за барање азил, да ја спроведат службената постапка за поднесување на барањето за азил. Доколку не успеат да го сторат тоа во предвидениот рок, лицето има можност да го поднесе барањето за азил лично во писмена форма во рок од 8 дена. Одредени делови од постапката за азил, како што е и оваа, неопходно е да се доуредат подетално со подзаконски акти, а се дотогаш не може да се каже дека се новитети во пракса. Се очекува барем еден дел од подзаконските акти да бидат донесени во блиска иднина за да може новиот Закон за азил и привремена заштита да биде применет во целост.

Проблемите со пристап до постапката за азил се уште се присутни. Неопходно е да се направат напори да се најде решение за да се регулира статусот на лицата кои во голема мера се веќе интегрирани во општеството, а чие што барање за азил е веќе одбиено. Исто така, неопходно е да се најде решение и да се регулира статусот на т.н. нерегуларни мигранти кои престојуваат во Србија подолго време без можност да ги уживаат основните човекови права.

Состојбата во прифатните центри во јужниот дел на Србија е се уште проблематична, со тоа што лицата кои изразиле намера да бараат азил чекаат потврда за тоа и по неколку месеци. Постојаното одложување за издавање потврди на овие лица ги спречува да ја започнат официјалната постапка за азил. Истовремено, како и во претходниот период, голем број лица кои веќе добиле потврда се пренесени во прифатни центри и сакаат да ја започнат постапката за азил, чекаат по неколку месеци да бидат пренесени во центри за баратели на азил за да можат официјално да поднесат барање за азил.

Сместување во прифатните центри и центри за баратели на азил

Јуни беше одбележан во знакот на Рамадан и Бајрам. Луѓето беа повлечени во своите соби и времето го користеа за молитва. Високите температури и заминувањето на поголем број луѓе од прифатните центри придонесоа за „стивнување“ на камповите. За децата започна летниот распуст што ги расположи за неколку дена, се додека не сфатија дека „нема што да прават“. Поголем дел од лицата имаат потешкотии, времето им поминува бавно, им недостигаат дневни активности и не знаат како да го продолжат своето патување.

Мигрантите се жалат дека немаат доволно пари и дека би сакале да работат за да заработат за нивните основни потреби.

Тенденцијата за преминување кон Босна и Херцеговина од центрите во источниот дел на Србија се намали во текот на јуни, дури и беа регистрирани случаи на враќање. Според нив, условите за живот се лоши и можноста за легално преминување на границата кон Хрватска се минимални.

„Зошто ме прашувате што има ново секој ден? Секој ден е ист овде. Станувам, играм фудбал, седам покрај компјутер, спијам и утре се пак одново!“ –Н.А (12)

„Немам пари за облека, па ни за долна облека. Температурите се сè повисоки а јас сум млад- многу би ми значело ако можам да најдам работа и да имам некој денар во мене. Во мојата култура, мажот е оној кој има пари, работи и заработува, а моментално немам ништо во џебот што ме прави да се чувствувам чудно и лошо.“

Децата мигранти на школо

Бројот на деца мигранти во основно училиште изнесува околу 300 на крајот на школската година, што е значително опаѓање во споредба со септември 2017 година.

Со оглед на тоа дека се покажа дека инклузијата на деца мигранти во училиштата има позитивен ефект, Министерството за образование, наука и технолошки развој доби значителни фондови за поддршка на училиштата. Иако финансиската поддршка е важна, училиштата нагласуваат дека повеќе би им значела поддршката во човечки ресурси. Министерството бара можност да продолжи да обезбедува менторска помош и поддршка на соработката со граѓанскиот сектор. Акцент се става особено на потребата да се дефинира улогата на волонтерите и медијаторите од невладини организации, бидејќи во одредени ситуации премногу активности се префрлаат токму на нив.

Проблемот за упис во средните училишта се зголемува: само 2-3 деца посетуваат настава во средно училиште, а се очекува и дека уписите во наредната година ќе бидат ретки. Таму каде што има слободни места во средните училишта и каде што децата сакаат да се запишат на специјализирани школи, администрацијата на школото треба да посредува, но тоа не им гарантира дека сите деца ќе бидат распоредени во средните училишта на тој начин.

За време на летото, нов циклус на уписи треба да биде подготвен за децата кои што ќе пристигнат во наредните два месеци. Се препорачува подготовката да започне уште во јули, за децата кои ќе започнат на школо во септември.

Состојбата во Македонија

За време на јуни, бројот на бегалци во транзитните центри низ Македонија остана релативно ист и не се зголеми значително. Бројот на бегалци мигранти кои престојуваат во транзитните кампови не надмина 30 во транзитниот камп во Гевгелија и 25 во Табановце. Меѓутоа забележано е значително зголемување на бројот на бегалци кои се „депортирани“ кон Грција од страна на македонската полиција. Земјите на потекло на бегалците кои пристигнуваат во кампот се различни: Иран, Ирак, Авганистан, Либија, Сомалија, Пакистан. Иако во главно пристигнуваат мажипоединци, не е ретко да се затекнат и жени и деца, како и семејства меѓу оние кои пристигнуваат. Насоките на движење остануваат исти, т.е. или доаѓаат од Србија после одреден период на престој таму и сакаат да се вратат во Грција или доаѓаат од Грција и сакаат да продолжат кон Србија.

Министерството за внатрешни работи усвои нова пракса во регистрацијата на бегалци/мигранти кои пристигнуваат во транзитниот камп Табановце. Имено, отсега натаму полицијата при регистрацијата ќе ги фотографира и ќе им зема отпечатоци на сите бегалци/мигранти кои пристигнуваат.

Според информациите добиени од страна на Црвен крст, 36 бегалци/мигранти се регистрирани во транзитниот камп Винојуг, Гевгелија и 215 бегалци/мигранти се регистрирани во транзитниот камп Табановце, Куманово за време на јуни. Според статистиките, вкупно 1691 бегалец/мигрант се регистрирани од страна на мобилните тимови на Црвен крст по илегалните патишта низ земјата.

Хигиената во двата кампови е на задоволително ниво. Еден од клучните проблеми во текот на јуни во транзитниот камп Табановце беше недостаток на довод на вода. ИОМ обезбеди цистерни со вода за бегалците кои престојуваат во кампот додека да се реши проблемот со водата. На сите бегалци кои се сместуваат во камповите веднаш им се обезбедуваат средства за хигиена, вода и храна, како и здравствена нега доколку имаат потреба. Но, многумина од нив не остануваат долго во камповите. Бегалците кои остануваат во кампот во Табановце добиваат 3 оброци на ден и се задоволни од храната. Меѓутоа, бегалците кои престојуваат во транзитниот камп во Гевгелија, се жалат на недостаток на храна и лош квалитет на храната што ја добиваат.

На 13ти јуни, 93 бегалци беа фатени од страна на полицијата и „Депортирани“ кон Грција. Најголем дел од нив по потекло се од Авганистан, Пакистан и Алжир. Депортацијата ба бегалци/мигранти кои се фатени по илегални патишта е континуирана пракса од страна на полицијата во отсуство на било каква официјална процедура. Не постои официјална статистика на Министерството за внатрешни работи за тоа колку бегалци/мигранти се депортирани кон Грција. Реалната бројка се претпоставува дека е голема, имајќи предвид дека голем број групи не се носат во транзитните центри, туку се директно пренесени кон Грција.

Еден непридружуван малолетник со потекло од Бангладеш поднесе барање за азил и беше веднаш пренесен во Центарот за баратели на азил во Скопје.

Полициски извештаи

Во текот на јуни, во дневните билтени на полицијата има регистрирано три случаи поврзани со криумчарењето и бегалците/мигрантите. Во првиот, на 22и јуни 2018, возило е запрено од страна на полицијата на автопатот Скопје- Штип. Возилото не запрело веднаш на сигналот на полицијата, туку по неколку километри, возачот застанал и го напуштил возилото. Полицијата затекнала 9 бегалци во возилото со потекло од Бангладеш и Пакистан. Во вториот случај, на 24ти јуни, возило е

сопрено од страна на полицијата на автопатот Гевгелија- Скопје. Возачот побегнал, а 13 мигранти со потекло од Пакистан се пронајдени во возилото. На 28ми јуни пак, истата ситуација се случила со две возила сопрени од страна на мешаните патролни тимови, на автопатот Гевгелија- Скопје. Возилата на застанале на сигналот на полицијата туку продолжиле да возат со засилена брзина. Откако сопреле, возачите на двете возила побегнале, а во возилата се пронајдени 16 бегалци со потекло од Пакистан (15) и еден со потекло од Авганистан.

Најсериозниот инцидент забележан од страна на полицијата е сообраќајна несреќа, во која на 25ти јуни возило излетало од патот и се удрило во оградата на мост. Во возилото се превезувале 23 мигранти со потекло од Шри Ланка и Бангладеш.

ПРЕПОРАКИ

За Србија:

- Потребно е да се продолжат напорите за да се обезбеди почитување на правото на азил или пристап до постапката за добивање азил, како и за ефикасна постапка за азил и заштита на лица на кои им е потребна меѓународна заштита.
- Треба да се обезбеди соодветна заштита за оние бегалци и мигранти кои се надвор од системот, кои не се регистрирани и сместени, на начин што ќе им овозможи да ги остварат своите основни права.
- Спречување на криумчарење и трговијата со луѓе останува високо на листата на приоритети, со напори за спречување на малтретирање на бегалци и мигранти од страна на властите или цивилното население на бегалската рута.
- За ефикасно обезбедување на сеопфатна помош е потребна координација на активностите помеѓу граѓанските организации и службите за јавни услуги. Спроведувањето и ефектот на активностите се на највисоко ниво доколку се распределат помеѓу сите клучни чинители.
- Активностите за дисеминација, поврзување, учење и интеркултурна размена се од големо значење за да се надминат разликите помеѓу локалните и бегалските заедници. Во контекст на почетокот на учебната година, важно е информирањето и соработката со родителите на локалните деца и децата-бегалци, со цел тие подобро да се подготват и да се спречат недоразбирањата, предрасудите и стравовите.
- Основните човекови права и слободи на бегалците и мигрантите треба да бидат промовирани, набљудувани и заштитени во секое време од страна на сите институции и граѓани.
- Потребно е да се вложат напори за спречување на дискриминацијата на мигрантите и соодветно справување со случаи на докажана дискриминација, така што истите да не се повторуваат.
- Во прифатните центри и центрите за азил постои голема потреба од организација на слободното време и обезбедување на професионални, рекреативни и други активности за мигрантите.

За Македонија:

- Праксата на нелегална депортација од страна на полицијата мора под итно да биде сопрена и официјални процедури за враќање на бегалци меѓу соседните земји (Грција- Македонија –Србија) мора да бидат воспоставени. Ваквата пракса и затворањето на границите ја овозможуваат илегалната миграција и криумчарските групи, со што бегалците се ставаат во опасност и ризик по нивните животи и физичка безбедност.
- Сите смртни случаи во кои животот го загубиле мигранти и бегалци на територија на државата мора да бидат темелно истражени од страна на државата и сторителите мора да сносат одговорност и да бидат казнети. Семејствата на жртвите мора да бидат известени во соодветна процедура.
- Снабдувањето со вода во транзитниот камп Табановце мора под итно да биде разрешено.

Оваа публикација е произведена со поддршката на Европската Унија, во рамките на проектот „ПОМОШ НА РУТАТА – Заштита на правата на мигрантите кои поминуваат низ Македонија и Србија“. Содржината од оваа публикација се единствена одговорност на Фондацијата Ана и Владе Дивац, и во ниту еден случај не ги изразуваат ставовите на Европската Унија

Имплементација на проектот:

